

VERANDERING

en vorige keer wees ik er op, dat wij ons hebben te bezinnen op wat de vrouw in het algemeen de laatste vijftig jaar gewonnen en verloren heeft.

De allereerste vraag is dan zeker wel: hoe kwam er in de positie der vrouw zulk een grote verandering?

Vaak hoort men als alles omvattend antwoord dit ene: „door de vrouwenbeweging”. Men zegt het goedkeurend of afkeurend, maar in beide gevallen wordt die beweging gezien als oorzaak op zichzelf. Dit nu is onjuist. Een beweging, welke ook, ontstaat niet vanzelf, maar neemt nog minder vanzelf toe in omvang en diepte en kracht. Er moeten oorzaken en beweegredenen zijn, wil de gehele beweging niet al van te voren tot mislukking zijn gedoemd.

Johanna Naber wijst er op ¹⁾, dat de vrouwenbeweging van den beginne onlosmakelijk is verbonden met de geschiedenis van de ontwikkelingsgang van den man en van de mensheid in het algemeen. Tot op zekere hoogte is dit waar, doch we moeten niet vergeten dat we, als we van vrouwen beweging spreken, hieronder toch beperkter en meer bepaalde historische feiten verstaan dan zij dit in de eerste bladzijden van haar vlugschrift bedoelt.

Historische feiten! Boven en voor alles moet hier genoemd worden de uitvinding en invoering der machine, waardoor het gehele leven, ook van de vrouw, veranderde. De techniek spreekt een groter woord mee in de geschiedenis van de vrouw in 't algemeen en in die van haar plaats in 't geheel als wij, die aan al dit machinale en technische gewend zijn geraakt, vaak beseffen.

Er is echter iets anders, iets, wat dieper ingrijpt, en hierop vooral wil ik de nadruk leggen, omdat we van hieruit beter onze taak van nu kunnen benaderen.

Met dit éne bedoel ik, wat prof. Bavinck noemde: de bewustwording der vrouw. Hij zegt hiervan, dat dit is een belangrijke periode in de geschiedenis der mensheid, waarvan de strekking en de gevolgen nog lang niet zijn te overzien, maar die op zichzelf reeds zo ernstig en gewichtig is, dat ze,

¹⁾ In haar brochure: „Wat heeft het Feminisme der Nederlandsche vrouw gebracht? Wat mag men daarom van deze verwachten?” Niet in de handel, doch tegen toezending van f 1.— verkrijgbaar bij de schrijfster. Gironummer 82651.

inplaats van hooghartige minachting, aller belangstelling verdient.

Johanna Naber treedt in hetzelfde spoor als zij schrijft: „wie het oor te luisteren legt naar de stemmen, die nog uit het verleden tot ons doorklinken, weet, dat naarmate de Nederlandsche man zich gemeenschapswezen ging voelen, zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid als zoodanig ging beseffen, daarom zijn bezit van burgerschapsrechten ging waardeeren, ging gebruiken, in diezelfde mate de Nederlandsche vrouw zich gemeenschapswezen ging voelen en daarom zich haar gemis van burgerschapsrechten bewust werd.”

Ook hier bewustwording, en dat wel in de meest edele zin, n.l. als gevoel van verantwoordelijkheid voor de gang van het geheel. In deze, goede zin is de christenvrouw in de vrouwenbeweging ook niet achteraan gekomen, maar is zij vooraan gegaan. Een daadzaak, die ons nu, omdat we 't zoo anders gewend zijn geraakt, vreemd voorkomt.

In „Het Reveil” hadden de vrouwen grote betekenis. Allard Pierson zegt ervan: „Mischien was het huiselijk leven nergens méér ontwikkeld dan in het Reveil, maar men ging er niet in op.”

Marianne, gravin van Hogendorp stichtte in overleg met mevrouw Secretan de vereniging „Vrienden der armen”, niet met het doel, aalmoezen uit te reiken, doch met de bedoeling, werkgelegenheid te vinden en de vrouwen en meisjes weerbaar te maken voor het leven. Daarna volgden de Diakonessenhuizen en het werk in Zetten. Arbeid van de vrouw op het verdere maatschappelijke terrein, dit alles. Het klinkt ons nu zo vanzelfsprekend; we zien dit alles niet anders dan filantropie en we vragen, of we het terrein van de vrouwenarbeid niet te sterk begrenzen, als we haar beschouwen als vooral op dit soort werk ten bate van anderen, aangewezen. Heeft ze dan geen recht op zelfontplooiing, zij zo goed als de man?

Ditmaal kan ik hierop niet verder ingaan. Alleen nog dit: wanneer we de bewustwording der vrouw zien als eerste oorzaak wil dit niet zeggen, dat zij zelve er zich van bewust waren, welke verstrekkende gevolgen hun optreden zou hebben. Zij deden slechts, waartoe ze zich geroepen voelden.

Dit moet ook de lijn zijn in ons leven: bewust onze plicht vervullen, en de leiding zowel als de uitkomst aan God laten. J. M. W.—W.